

TÜRK DİLİ BAHAR DÖNEMİ / 2022

TÜRK DİLİ-2 1.HAFTA 2022

İÇİNDEKİLER SÖZLÜ VE YAZILI ANLATIM

1. SÖZLÜ ANLATIM

- 1.1.Konferans
- 1.2.Açık Oturum
- 1.3.Sempozyum (Bilgi Şöleni)
- 1.4.Panel
- 1.5.Forum
- 1.6.Münazara
- 1.7.Söylev (Nutuk, Hitabet)

HEDEFLER

Bu üniteyi çalıştıktan sonra,
Etkili bir sunum yapabilecek,
Tartışma türleri arasındaki farkları öğrenebilecek,
Tartışmalar arasındaki farkları kavrayabilecek, Dilini
etkili kullanan bireyler olabileceksiniz.

ÖNERİLER

Bu üniteyi daha iyi kavrayabilmek için okumadan önce; İletişimde
dilnin işlevi konularını gözden geçiriniz.
Bir tartışma programını izleyiniz
Tartışma çeşitleri ile ilgili alıştırma yapınız.

A. SÖZLÜ ANLATIM

İnsanların duygu ve düşüncelerini sözle veya yazıyla anlatmasına anlatım denir. Duygu ve düşünceler yazının bulunmasından önce sözlerle anlatılıyordu. İnsanların daima iletişime ihtiyaç duymaları anlatımın gerekliliği ortaya çıkarmıştır. Duygu ve düşüncenin, bir konunun, bir isteğin, ihtiyaçların ifade edilirken konuşma dilinin kullanılmasına sözlü anlatım denir. Sözlü anlatım ihtiyaçların karşılanması haricinde karşılıklı iletişimi ve bir topluluk

TÜRK DİLİ BAHAR DÖNEMİ / 2022

karşısında duygu ve düşüncelerin ifade edilmesini sağlamaktadır. Sözlü anlatımın etkili olabilmesi için aşağıdaki durumlara dikkat edilmelidir.

- Dili doğru ve yerinde kullanmalıdır.
- Konuşmalar yapıcı ve inandırıcı olmalıdır.
- Dinleyicinin seviyesini dikkate almalıdır.
- Jest ve mimikleri etkili kullanmalıdır.
- Sesinin tonunu yerine göre yükseltip alçaltarak konuşmalarını etkili hale getirmelidir.

Hayatımızın büyük bir bölümünü idame edebilmek için konuşma dilini kullanmaktayız. Sabah kalktıktan sonra ev içinde, sokakta, alışveriş noktalarında hep bu dili kullanırız. Genelde yukarda ifade ettiğimiz durumlarda dil bir kural doğrultusunda kullanılmazken konferans, tartışma, nutuk gibi konuşmalarda ise bir kural ve düzen doğrultusunda iletişim sağlanmaktadır.

Sözlü anlatım her ne kadar kulağa hitap etse de esasen göze de hitap etmektedir. Konuşmacı bu doğrultuda ses tonuna dikkat edebileceği gibi kılık kıyafetine de dikkat etmek zorundadır. Bu durumların tümünü gerçekleştirebilmek için konuşmacının aşağıdaki şu kurallara riayet etmesi gerekmektedir.

- Sunumda ulaşılmak istenen hedefler doğrultusunda öncelikle sunumun amaçları belirlenmelidir.
- Konun kapsamının iyi belirlenmesi gerekmektedir.
- Dil etkili bir şekilde kullanılmalıdır.
- Anlaşılır, açık, yalın, duru bir dil kullanılmalıdır.
- Kılık kıyafete dikkat edilmeli, ciddi bir görünüm sergilenmelidir.
- Ses tonuna, jest ve mimiklere dikkat edilmelidir.
- Konuşmanın inandırıcılığını arttırmak için konuyla ilgili slayt ve grafikler kullanılmalıdır.
- Konuşma yapılacak olan alanda önceden bir kontrol yapılmalı, kullanılacak olan materyallerin (mikrofon, slayt makinesi, bilgisayar vb.) çalışıp çalışmadığına bakılmalıdır.
- Kullanılması gereken süre etkili bir şekilde kullanılmalı ve zaman aşımının olmamasına dikkat edilmelidir.

TÜRK DİLİ BAHAR DÖNEMİ / 2022

- Konuşma anında sert ve kırıcı üsluptan uzak durulmalıdır.
- Konuşmacı dinleyicinin dikkatini sürekli yüksek tutmalıdır. Anlaşılmayan veya unutulmuş durumlar tekrarlanarak dikkat ve anlaşılabilirlik en üst düzeye çıkarılmalıdır.
- Nezaket kuralları doğrultusunda konuşma yapılmalıdır.
- Sunum bittikten sonra dinleyicilerden gelecek sorulara yer verilmelidir. Cevaplar tartışmaya mahal vermeyecek şekilde açık ve net olmalıdır.

Sözlü anlatım türlerini aşağıdaki gibi sıralayabiliriz:

- 1) KONFERANS
- 2) AÇIK OTURUM
- 3) SEMPOZYUM (Bilgi şöleni)
- 4) PANEL
- 5) FORUM
- 6) MÜNAZARA
- 7) SÖYLEV (Nutuk, Hitabet)

1. KONFERANS

Belli bir hazırlık ve plan yapılarak sunumun yapılmasına dayanan konuşma çeşididir. Bilimsel bir konuyla ilgili alanında uzman bir kişinin topluluk karşısında yaptığı konuşmalara “konferans” denir. Konferanslar daha çok bilimsel konularda verilmekle birlikte güncel konularda da verilebilir. Konferanstan amaç dinleyenleri coşturmak veya onlara bir fikir aşlamak değil, dinleyicileri belli bir konuda bilgilendirmektir. Konferansta konuşmacı kelimelerin telaffuzuna ve dil bilgisi kurallarına dikkat etmelidir. Anlatılmak istenen düşünceler; açık, anlaşılır ve orijinal olmalıdır. Konferansta konuşmacı kağıdı okuyarak sunusunu yapmamalıdır. Bir konuşma havasındaymış gibi sunmalıdır. Gerek görüldüğü takdirde kağıt takip edilmelidir. Konuşmacı dinleyicilerle göz teması kurarak dinleyicilerin dikkatini sürekli açık tutmalıdır. Ayrıca, konuşmacı; temiz giyinmeli, ciddî olmalı, kibar davranmalı, güzel konuşmalıdır. Gerekli gördüğü yerde sesini yükseltip alçaltmalıdır. Böylelikle vurguyu etkili bir şekilde yapmalıdır. Konferans verilmeden önce, bir başkası konferansçıyı bütün özellikleriyle dinleyicilere tanıtmalıdır. Sunuyu yapan kişi dinleyicileri

TÜRK DİLİ BAHAR DÖNEMİ / 2022

sıkmayan bir dil ve üslup kullanmalıdır. Bunu beden diliyle yani jest ve mimiklerle tamamlamalıdır.

Konferansta dikkat edilecek bir diğer özellik de zamanın dışına taşmamak ve zamanı etkili kullanmaktır. Zaman olarak bir saati geçkin konferanslarda dinleyicinin dikkati dağılmaktadır. Daha kısa konferans sunulmalıdır. Konuşmacı dinleyicileri rahatsız edici hal ve hareketlerden uzak durmalıdır.

Konferans hazırlanırken ilk olarak yapılması gereken iş, konferansın sunulacağı konuda geniş bir kaynak taraması yapmaktır. Konuşmacı elde ettiği bilgileri güzel bir şekilde derledikten sonra kendi yorum ve düşüncelerini de ekleyerek sunumu yapmalıdır. Konuşmacı, bayağı ve argo sözler kullanmaktan kaçınmalıdır.

Konferans aşağıdaki şu plan doğrultusunda sunulmalıdır:

- a. Hitap cümlesiyle başlanmalıdır.
- b. Konunun sunuluşu yapılmalıdır.
- c. Konferansın amacı belirtilmelidir.
- d. Konunun açılması ve anlatılması sağlanmalıdır.
- e. Sonuç ortaya koyulmalıdır.
- f. Sorular ve cevaplar ele alınmalıdır.

Konferans, anlatılanların kısaca özetlenmesi, maksadın verilmesi ve dinleyicilere saygı ve iltifat eden sözlerle bitirilmelidir. Sorulacak sorular da kısaca ve soranı incitmeden cevaplanmalıdır.

2. AÇIK OTURUM

Alanında uzman olan kişilerin bir masa etrafında toparlanarak tartışmasına “açık oturum” denir. Bu tartışma bir salonda izleyicilerin önünde uygulanabileceği gibi bir televizyon programında veya radyo programında uygulanabilir. Açık oturumda ele alınacak konu toplumu ilgilendiren bir konu olmalıdır. Konu toplumun tamamını veya bir kısmını ilgilendiriyor olmalıdır. Açık oturumda amaç konuya, probleme farklı bakış açıları ortaya koymaktır. Açık oturumda

TÜRK DİLİ BAHAR DÖNEMİ / 2022

konuşmacı sayısı 3-5 kişidir. Başkan bunlara sırasıyla söz hakkı vererek tartışmayı yürütür. Başkan her konuşmacıya tekrar söz hakkı verebilmek için 2-3 tur konuşma yaptırılır.

Açık oturum bir yarışma havası içinde yapılmamaktadır. Başkan, açık oturumun konusunu belirtir, ardından konuşmacıları tanıtır. Tartışmanın konusuyla ilgili bilgiler verir. Başkan konuşmacılara sorular yöneltir, konuşmacılar da sorularla ilgili görüşlerini ortaya koyarlar. Burada her konuşmacıya dengeli davranmaya başka dikkat etmelidir. Süreyi eşit vermelidir. Bir konuşmacı konuşurken diğer konuşmacılar da dikkatli bir şekilde konuşmayı takip ederler ve gerekli notları tutarlar. Konuşmacının ortaya koyduğu fikirlere katılmıyorsa söz alarak bunları gerekçeleriyle birlikte ortaya koyar. Burada diğer konuşmacıların hem konuşmayı yapan kişiye hem de seyirciye karşı saygı çerçevesini korumaları çok önemlidir.

Not: Açık oturum sonunda dinleyicilerin veya izleyicilerin açık oturuma katılarak konuyla ilgili sorular sorması ve bu soruların cevaplandırılması açık oturumu “forum”a dönüştürür.

Açık oturuma katılacak kişilerin konularına iyi hazırlanmış olmaları, sunularını etkili yapmaları açık oturumun kalitesini artırır.

Uyarı: Açık oturum ile panel benzer özellikler göstermektedir. Aralarındaki en belirgin farklılık üsluptur. Açık oturumlar panellere göre daha hararetli tartışmalardır. Açık oturumda konun farklı yönleri tartışılırken panelde farklı yönleri ortaya koyulmaktadır.

3. SEMPOZYUM

Belli bir konuyu aydınlatmak için, bilim adamlarının veya araştırmacıların bir araya geldikleri ve konuşmacıların konunun belirli bölümlerini sundukları, tartışmalı toplantılardır. Burada konuşmacılar ortaya konan konuyu farklı açılardan açıklayarak yaptıkları tartışma türüdür. Sempozyumda konuşmacılara verilen süre oldukça kısadır. Süre 5 dakikadan az 20 dakikadan fazla olamaz. Konuşmacı bu süre zarfında yaklaşık 1500 ile 2000 kelime kullanabilmektedir.

Bu da konuşmacının bildirisinin 3-4 sayfa geçmemesine neden olmaktadır. Sempozyumlar konunun önem derecesine göre aynı salonda bir iki gün sürebilir. Konuşmacıların sayısı 3-6 arasında değişebilir. Sempozyumda her oturumda başkan değişebilir.

TÜRK DİLİ BAHAR DÖNEMİ / 2022

Sempozyum, diğer konuşma türlerine nazaran daha ilmi ve ciddi bir sohbet havası içinde geçer. Konuşmacı anlaşılır bir dil kullanmalıdır. Hazırladığı bildiri de yayımlanmaya uygun olmalıdır. Konuşmasına başlamadan önce ana başlıkları öncelikle ifade etmelidir.

Sempozyumda her konuşma birbirinden farklıdır; ancak her konuşma birbirinin tamamlayıcısı niteliğindedir. Sempozyumda konuşmacılar konuşmalarını tamamladıktan sonra birbirlerine sorular yöneltebilirler. Böylelikle sempozyumdan “panel”e geçilmiş olunur. Şayet seyircilerin de soruları alınırsa “forum”a geçilmiş olunur. Ancak sempozyumda dinleyicilerin sayısı fazla değildir. Çünkü konuşmaların niteliği soru soracak kişilerin de sınırlanmasına neden olmaktadır.

Amaç: Sempozyumda amaç, konuyu tartışmak değil, konunun uzmanları tarafından olumlu ve olumsuz yönleriyle değerlendirerek konuya ilgili yeni bakış açısı sağlamaktır. Konuyla ilgili sorunlar varsa çözüm yolları bulmaktır.

Sempozyumun sonunda başkan ortaya çıkan sonuçları özetleyip dinleyicilere aktarır. Bilimsel nitelik taşıdığı için elde edilen veriler basılarak herkese duyurulabilir.

4. PANEL

Bir konuşmacı grubunun dinleyiciler önünde, bilimsel, sosyal ya da siyasî bir konuyu tartıştığı konuşmalara panel denir. Panel bir söyleşi havası içerisinde yapılmaktadır. Panellerde ortaya atılan düşüncelerin, bilgilerin, verilen örneklerin gerçek, doğru ve bilimsel geçerliği olmak zorundadır. Terim olarak panel yapılan toplantının konuşmacılar ve dinleyiciler olarak iki bölümden oluştuğu göstermektedir. Panel bir başkan tarafından yürütülür. Başkan konuşmacıların ortasında yer alırken konuşmacılar da masanın etrafında bulunmaktadır.

Panelde en az 3 en fazla 6 konuşmacı bulunur.

Panel katılımcının az bulunduğu küçük bir salonda yapılıyorsa mikrofon kullanılmamaktadır. Konuşmacılar genellikle 10-15 dakika konuşmaktadırlar ve uzmanı oldukları alanların ayrı bir yönünü vermektedirler. Konuşmacılar kurallar doğrultusunda ve başkanın söz hakkı vermesiyle birbirlerine sorular yöneltebilirler.

Panelde başkanın görevleri aşağıdaki gibi sıralanabilir:

TÜRK DİLİ BAHAR DÖNEMİ / 2022

- Konuyu ortaya koymak
- Konuşmacılara sırayla söz hakkı vermek
- Panelin sonunda konuyu derleyip toparlamak
- Şartlar uygunsa dinleyenlere söz hakkı vermek
- Konuşmacılara rahat bir ortam hazırlamak

Panelin yapılış planı ise aşağıdaki gibi verilebilir:

- Öncelikle panelin yapılış nedeni belirlenmelidir.
- Panelin konusu doğrultusunda olayların ve gelişmelerin anlatılması
- Konuşmacılara sorulacak soruların belirlenmesi
- Konuşmaların özetlenmesi
- Panelin bir sonuca bağlanması

Konuşmacıların ardından, dinleyiciler soru yöneltebilirler. Konunun bazı yönleri hakkında kendi düşüncelerini açıklayabilirler. Panelde karar değil, açıklama amaçlanır.

5. FORUM

Bir başkan yönetiminde, toplumu ilgilendiren bir konuda, farklı gruplardan oluşan dinleyicilerin söz sırası olarak konuşma kuralları çerçevesinde yaptıkları tartışmalara “forum” denir.

Forum panelin aynı özelliklerine sahiptir. Panelden farklı olarak dinleyiciler konuşmanın sonunda kendi görüşlerini ifade etmektedirler. Forumda başkan konunun olumlu ve olumsuz yönlerini ortaya koyar. Daha sonra dinleyiciler kendi düşüncelerini söz alarak ortaya koyarlar. Burada dinleyicilerin düşüncelerindeki fikir ayrılığı kargaşaya mahal vermemelidir. Görev başkana düşmektedir. Başkan uzlaştırmacı toparlayıcı tavır sergilemelidir.

Forum panelin ardından yapılacaksa başkan süre sınırlamasını koymalıdır.

Panel için bir saat, forum için de yarım saat kullanılabilir.

TÜRK DİLİ BAHAR DÖNEMİ / 2022

Forum genel anlamda bir tartışma çeşidi sayılmaz. Daha çok dinleyicilerin farklı bakış açıları kazanmalarını sağlar. Dinleyiciler burada konunun dışına çıkmadan düşüncelerini ifade etmelidir. Konu dışında farklı sorunlara değinmemelidir.

Dinleyiciler sorularını kısa ve net tutmalıdır.

6. MÜNAZARA

Herhangi bir konuda zıt düşüncelerin savunulmasına dayanan tartışma türüne “münazara” denir. Münazarada bir konunun tez anti tez şeklinde bir jürinin önünde tartışılmasıdır. Münazarada amaç fikrin savunulmasıdır. Ortaya konan fikrin doğruluğu veya yanlışlığı değildir. Bir fikrin iyi bir şekilde savunularak nasıl benimsetilebileceğinin ortaya koyulmasıdır.

Münazarada daha çok üçer veya dörder kişilik gruplar oluşturulmaktadır. Her grup kendi sözcüsünü, başkanını önceden seçmelidir. Bu gruplardan biri konunun olumlu yönünü dinleyiciye kabullendirmek isterken diğeri ise olumsuz yönünü savunarak kabullendirmek istemektedir.

Münazarada tartışmaya olumlu durumu savunan grup ile başlanmaktadır. Yani doğruluğu bilinen ile tartışma başlamaktadır. Çünkü bu durumu savunmak kolaydır.

Örneğin karın beyaz olduğunu savunmak gibi.

Münazaranın uygulanışı: Tartışma konusunun hazırlanabilmesi için gruplara en az 2-3 hafta zaman tanınmalıdır. Münazaradaki her kişi konuşmaya katılmak zorundadır. Her bir konuşmacı konuyu farklı açıdan ele almalıdır. Aynı konuyu birden fazla kişi ele alamaz ve sunumu yaparken de yazılı metne bakarak sunum olamaz. Münazarada herkese tanınan süre aynı olmalıdır. Her konuşmacıya yaklaşık olarak 5- 15 dakika arasında zaman tanınmalıdır. Münazara grup sözcüsünün yapacağı savunma ile bitirilir.

Münazarada izleyicilerin de tartışmayı büyük bir sessizlikle dinlemesi gerekmektedir. Ortaya konan yanlış bir ifadeye hemen tepki göstermemelidirler.

Böylece jüriyi yanıltacak davranışlardan uzak kalmış olurlar.

TÜRK DİLİ BAHAR DÖNEMİ / 2022

Değerlendirme yapılırken jüri aşağıdaki özelliklere dikkat etmelidir:

- Konuşmacının dilini etkili kullanma gücü
- Jest ve mimiklerin yerli yerinde kullanılması
- Savunmanın inandırıcılığını sağlama
- Konuşmacıların dış görünüşü

Münazaralar birer fikir ve söz yarışmasıdır. Münazarada amaç inandırıcı olmaya çalışılarak jüriyi ikna etmektir. Tartışmacılar bunu karşı tarafın ortaya attığı fikirleri iyi bir şekilde dinleyip iyi bir savunma yaparak sağlayabilirler.

Münazara, öğrencilere araştırma, düşünme, yaratma, eleştirme yeteneği ve güzel konuşma becerisi kazandırması yanında; konuşmacılara güven duygusu vermesi ve kişiliklerini güçlendirmesi bakımından oldukça yararlı bir uygulamadır.

7. SÖYLEV (Nutuk, Hitabet)

Bir konuşmacının bir topluluk karşısında coşkulu bir şekilde konuşmasına “Söylev” denir. Dinleyenleri coşturmak ve belli bir amaca yöneltmek; onlara bir duyguyu, bir düşüncüyü, bir isteği, bir ülküyü aşlamak için yapılan etkili, coşkulu konuşmalardır.

Söylev hazırlanırken dinleyicilerin beklentileri, ihtiyaçları, seviyeleri dikkate alınmalıdır. Konuşmayı yapacak kişi acele etmeden konuşmalıdır. Dinleyicileri yanılgıya düşürebilecek ifadelerden kaçınmalıdır. Konuşmacı samimi ve dürüst davranmalıdır. Türk edebiyatının en güçlü nutuk örneği Atatürk' ün "Büyük Nutku"dur.

Hitabeti yapacak kişi gür sesli, özgür yaratılışlı olmalıdır.

Hitabetin dört temel amacı vardır:

- Ortaya koyulan düşüncüyü açık bir şekilde ifade etmek
- Dinleyicileri etkileyerek onları bir düşüncede ikna etmek
- Dinleyicileri harekete geçirmek
- Dinleyicileri coşturmak